

Τεχνητή Νοημοσύνη

Στρατηγικές Πληροφορημένης Αναζήτησης

Δρ. Δημήτριος Κουτσομητρόπουλος

Αλγόριθμοι αναζήτησης λύσης

Αλγόριθμοι Πληροφορημένης Αναζήτησης

- ▶ **Best-First Search (BestFS)**
Αναζήτηση Πρώτα στο Καλύτερο
- ▶ **Αλγόριθμος A***
IDA*, MA*/SMA*

(Μεθ-) Ευρετικές Μέθοδοι

- ▶ **Hill Climbing, Local Search** Αναρρίχηση Λόφων ή Τοπική αναζήτηση
- ▶ **Simulated Annealing** Προσομοιωμένη Ανόπτηση
- ▶ **Local Beam Search** Τοπική Ακτινική Αναζήτηση
- ▶ **Γενετικοί Αλγόριθμοι**
- ▶ **Αναζήτηση Tabu**
- ▶ **PSO, ACO, BCO, ...**

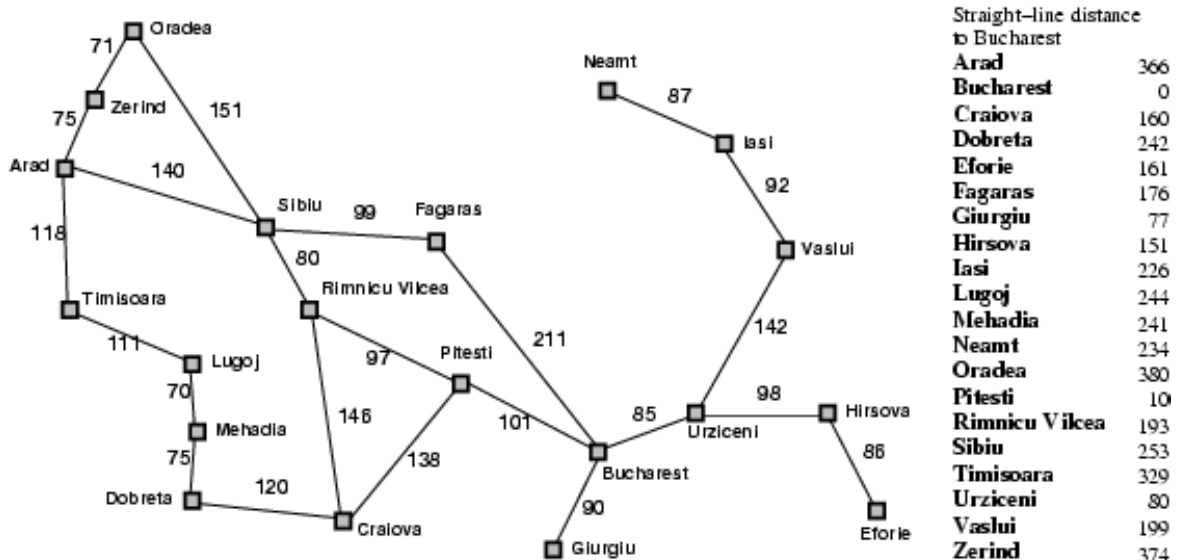
Πληροφορημένη (ευριστική) αναζήτηση

- ▶ **Πληροφορία:** Μια **εκτίμηση** ή **μαντεψιά** του πόσο κοντά στο στόχο βρίσκεται μια κατάσταση
 - ▶ Συνάρτηση **αξιολόγησης $f(n)$** , n μια κατάσταση
 - ▶ Σε BFS, DFS $f(n)$ το βάθος του κόμβου
 - ▶ Μπορεί να εκληφθεί ως **κόστος**
 - ▶ Σε UCS $f(n) = g(n)$, το κόστος του μονοπατιού μέχρι τον κόμβο.
 - ▶ Η $f(n)$ περιλαμβάνει μια **ευρετική συνάρτηση $h(n)$** που αναπαριστά αυτήν την πληροφορία
- ▶ (greedy) **Best-First Search (BestFS)**
 - ▶ Αναζήτηση Πρώτα στο Καλύτερο
 - ▶ $h(n)$ = εκτίμηση του κόστους του φθηνότερου μονοπατιού από τον κόμβο n στο στόχο
 - ▶ Στον BestFS απλώς $f(n) = h(n)$
 - ▶ (Στον A*: $f(n) = g(n) + h(n)$)

▶ 3

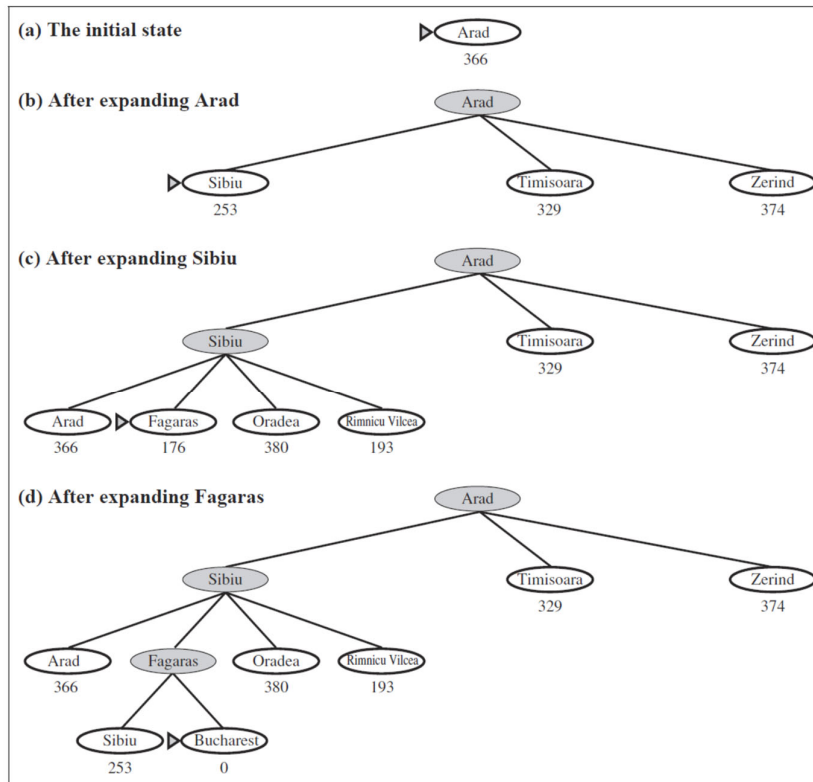
Αναζήτηση Πρώτα στο Καλύτερο (Best-First Search)

- ▶ Η επιλογή της ευριστικής καθορίζει τη σειρά επέκτασης των κόμβων στο μέτωπο αναζήτησης
- ▶ Π.χ. μια εκτίμηση στο πρόβλημα της διαδρομής είναι η **απόσταση σε ευθεία γραμμή** των πόλεων, h_{SLD}
- ▶ Κατά τ'άλλα, **στιγμιότυπο του UCS (στιγμιότυπο του BFS)**

▶ 4

BestFS παράδειγμα

▶ 5

Ιδιότητες BestFS

- ▶ **Βέλτιστος;** Όχι
 - ▶ Π.χ. μπορεί να υπάρχει συντομότερο μονοπάτι
 - ▶ **Άπληστος** αλγόριθμος: τα άμεσα φθηνότερα βήματα δεν είναι πάντα τα καλύτερα
- ▶ **Πλήρης;** Ναι – αν Graph-Search
Όχι – αν Tree-Search, μπορεί να εγκλωβιστεί σε κυκλικά μονοπάτια,
 - ▶ Πχ διαδρομή Iasi-Fagaras
 - ▶ $Iasi \rightarrow Neamt \rightarrow Iasi \rightarrow Neamt \rightarrow \dots$
- ▶ **Χρόνος;** $O(b^m)$ – χειρότερη περίπτωση
 - ▶ m το μέγιστο βάθος του χώρου αναζήτησης
 - ▶ Μια καλή ευρετική μπορεί να επιφέρει μεγάλη βελτίωση
- ▶ **Χώρος;** $O(b^m)$ – όλοι οι κόμβοι στη μνήμη

▶ 6

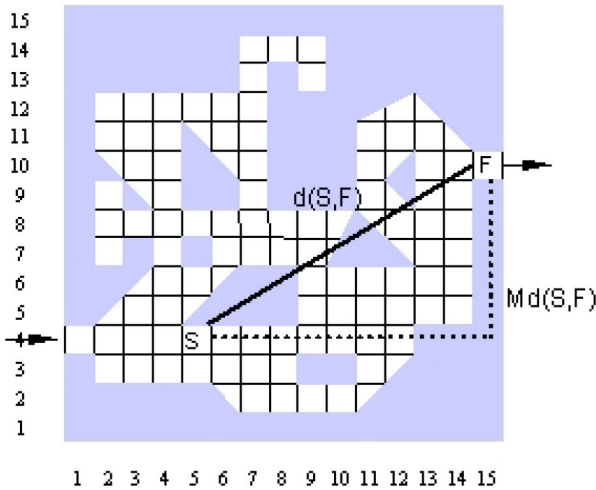
Ευριστικές συναρτήσεις στο Πρόβλημα του Λαβυρίνθου

- ▶ Ευκλείδεια απόσταση:

$$d(S, F) = \sqrt{(X_S - X_F)^2 + (Y_S - Y_F)^2}$$

- ▶ Απόσταση Manhattan:

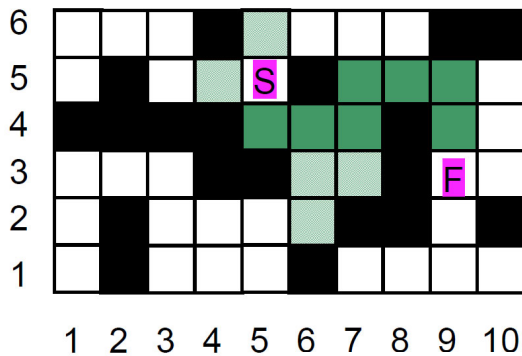
$$Md(S, F) = |X_S - X_F| + |Y_S - Y_F|$$

$$d(S, F) = \sqrt{(5-10)^2 + (4-10)^2} = \sqrt{(100+36)} = 11,6$$

$$Md(S,F) = |5-10| + |4-10| = 10+6 = 16.$$

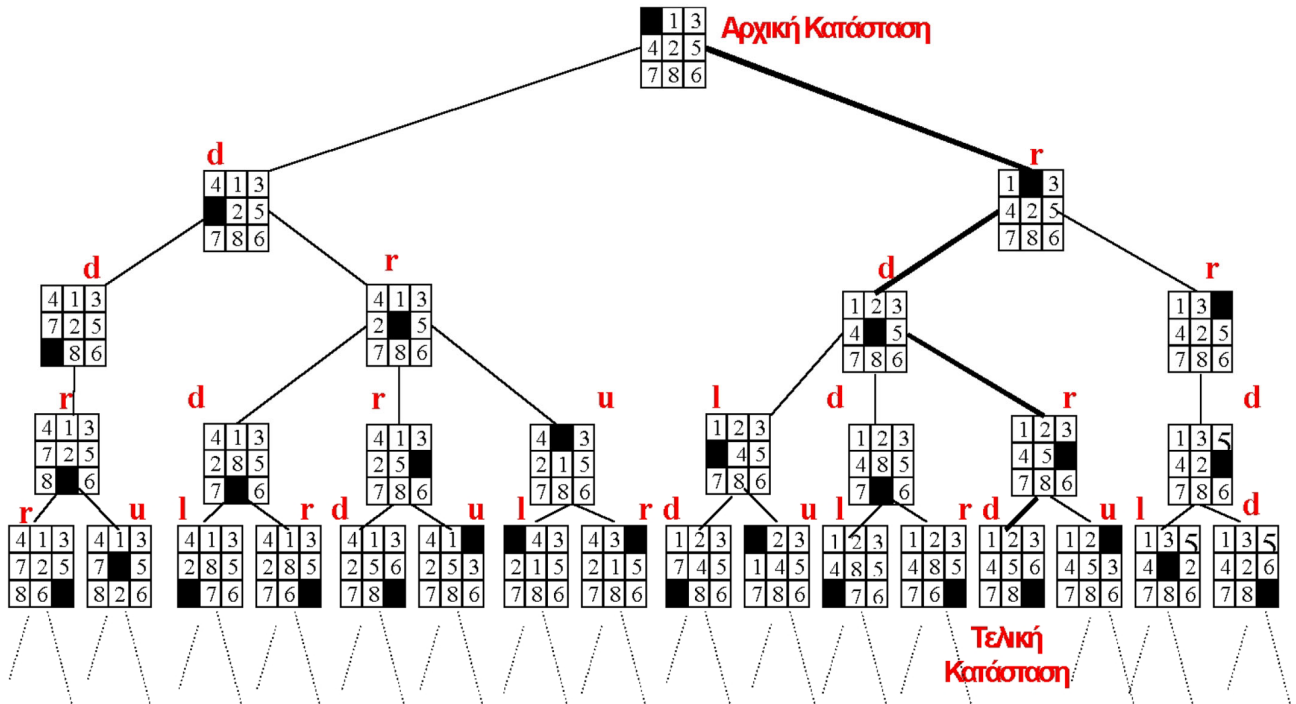
Εφαρμογή BestFS στο πρόβλημα του λαβυρίνθου

Μέτωπο Αναζήτησης	Κλειστό Σύνολο	Κατάσταση	Παιδιά
<5-5>	<>	5-5	5-4 ⁵ , 5-6 ⁷ , 4-5 ⁷
<5-4 ⁵ , 5-6 ⁷ , 4-5 ⁷ >	<5-5>	5-4	5-5 ⁶ , 6-4 ⁴
<6-4 ⁴ , 5-5 ⁶ , 5-6 ⁷ , 4-5 ⁷ >	<5-5, 5-4>	6-4	5-4 ⁷ , 6-3 ³ , 7-4 ³
<6-3 ³ , 7-4 ³ , 5-5 ⁶ , 5-6 ⁷ , ...>	<5-5, 5-4, 6-4>	6-3	6-4 ⁴ , 6-2 ³ , 7-3 ²
<7-3 ² , 6-2 ³ , 7-4 ³ , 6-4 ⁴ , 5-5 ⁶ , ...>	<5-5, 5-4, ...>	7-3	6-3 ³ , 6-4 ⁴
<6-3 ³ , 6-2 ³ , 7-4 ³ , 6-4 ⁴ , 5-5 ⁶ , ...>	<...6-3, ...>	6-3	Βρόχος
<6-2 ³ , 7-4 ³ , 6-4 ⁴ , 5-5 ⁶ , 5-6 ⁷ , ...>	<...>	6-2	5-2 ⁵ , 6-3 ³
<7-4 ³ , 6-4 ⁴ , 5-2 ⁵ , ...>	<...>	7-4	7-5 ⁴ , 6-4 ⁴ , 7-3 ²
<7-3 ² , 7-5 ⁴ , 6-4 ⁴ , 5-2 ⁵ , ...>	<...7-3, ...>	7-3	Βρόχος
<4-5 ⁴ , 6-4 ⁴ , 5-2 ⁵ , ...>	<...>	7-5	7-4 ³ , 8-5 ³ , 7-6 ⁵
<8-5 ³ , 7-4 ³ , 6-4 ⁴ , ...>	<...>	8-5	8-6 ⁴ , 7-5 ⁴ , 9-5 ²
<9-5 ² , 7-4 ³ , 6-4 ⁴ , 8-6 ⁴ , ...>	<...>	9-5	8-5 ³ , 9-4 ¹
<9-4 ¹ , 8-5 ³ , 7-4 ³ , ...>	<...>	9-4	9-3 ⁰ , 9-5 ² , 10-4 ²
<9-3 ⁰ , 9-5 ² , 10-4 ² , ...>	<...>	9-3	ΤΕΛΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

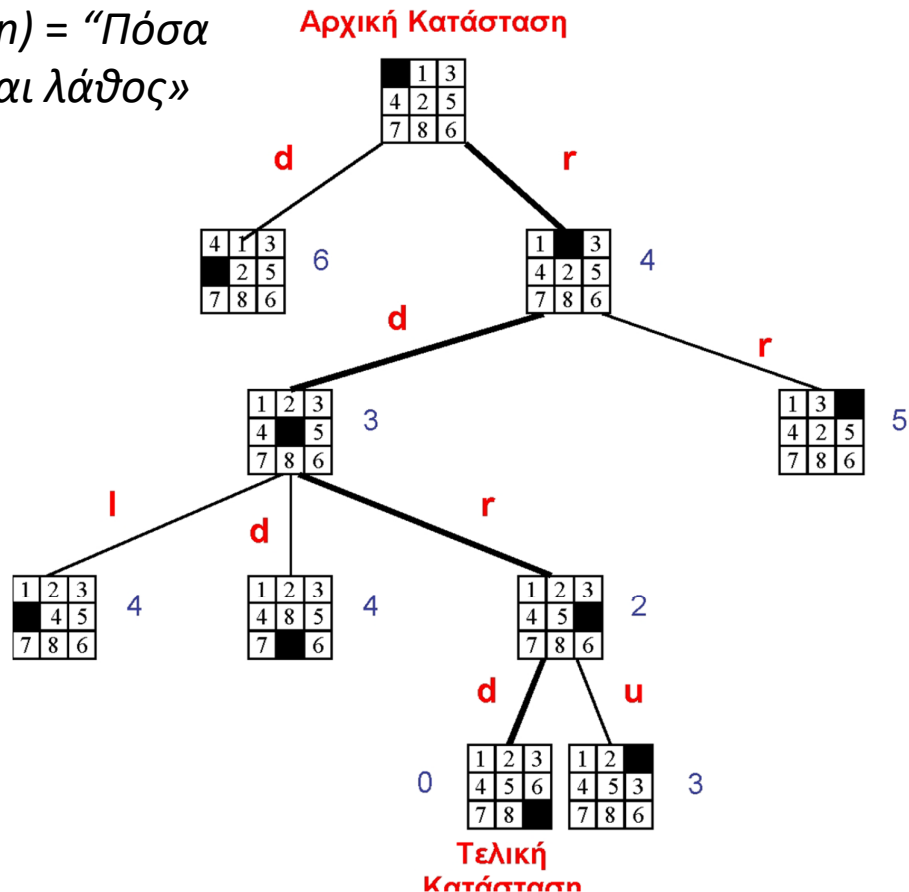
Εφαρμογή BestFS στο 8-puzzle

Χώρος Αναζήτησης στο 8-puzzle

Εφαρμογή BestFS στο 8-puzzle

- ▶ Ευριστική $h(n)$ = “Πόσα πλακίδια είναι λάθος»

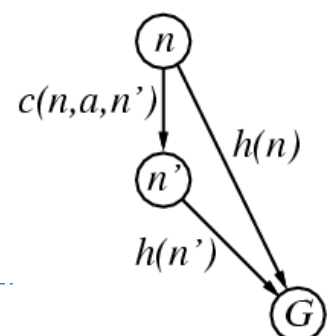
Αλγόριθμος αναζήτησης A*

- ▶ Ιδέα: Ελαχιστοποίηση του **συνολικού** εκτιμώμενου κόστους
- ▶ Παραλλαγή BestFS, UCS
- ▶ Συνάρτηση αξιολόγησης $f(n)$:
$$f(n) = g(n) + h(n)$$
- ▶ $g(n)$: Το **πραγματικό** κόστος μέχρι τον κόμβο n στη διαδρομή
- ▶ $h(n)$: **Εκτίμηση** του κόστους του φθηνότερου μονοπατιού από τον n μέχρι τον στόχο (**π.χ. h_{SLD}**)
- ▶ Κριτήρια για την ευριστική συνάρτηση $h(n)$:
- ▶ **Παραδεκτή** (admissible) (**← για Tree-Search**)
 - ▶ Δεν υπερεκτιμά το κόστος: $\forall n, h(n) \leq h^*(n)$, όπου $h^*(n)$ το πραγματικό κόστος προς τον στόχο από την n .
 - ▶ $h(n)$ **κάτω όριο** του πραγματικού κόστους
- ▶ **Συνεπής ή μονότονη** (consistent or monotonic) (**← για Graph-Search**)
 - ▶ $h(n) \leq c(n, a, n') + h(n')$, n' διάδοχος του n (**τριγωνική ανισότητα**)
 - ▶ **Αυστηρότερο** κριτήριο που συνεπάγεται το 1ο
- ▶ Τότε ο A* είναι και **βέλτιστος και πλήρης**

▶ 11

Αλγόριθμος αναζήτησης A* - κριτήρια

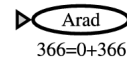
- ▶ Κριτήρια για την ευριστική συνάρτηση $h(n)$:
- ▶ **Παραδεκτή** (admissible) (**← για Tree-Search**)
 - ▶ Δεν υπερεκτιμά το κόστος: $\forall n, h(n) \leq h^*(n)$, όπου $h^*(n)$ το πραγματικό κόστος προς τον στόχο από την n .
 - ▶ $h(n)$ **κάτω όριο** του πραγματικού κόστους
- ▶ **Συνεπής ή μονότονη** (consistent or monotonic) (**← για Graph-Search**)
 - ▶ $h(n) \leq c(n, a, n') + h(n')$, n' διάδοχος του n (**τριγωνική ανισότητα**)
 - ▶ **Αυστηρότερο** κριτήριο που συνεπάγεται το 1ο
- ▶ Τότε ο A* είναι και **βέλτιστος και πλήρης**

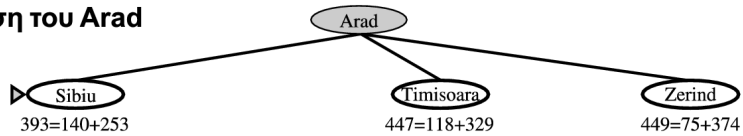
▶ 12

Παράδειγμα Α*

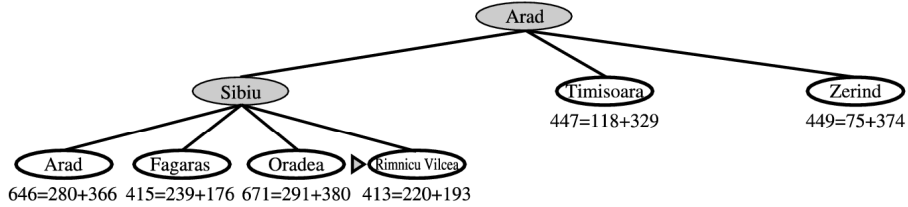
(α) Η αρχική κατάσταση

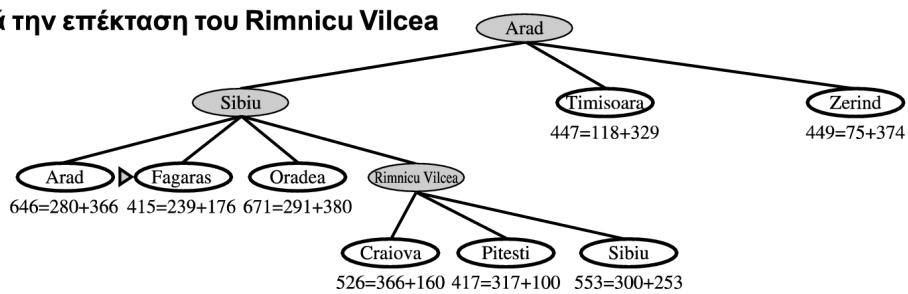
(β) Μετά την επέκταση του Arad

(γ) Μετά την επέκταση του Sibiu

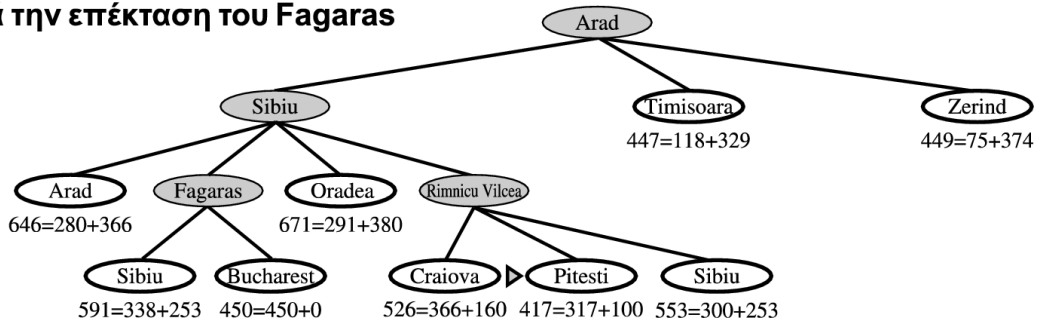

(δ) Μετά την επέκταση του Rimnicu Vilcea

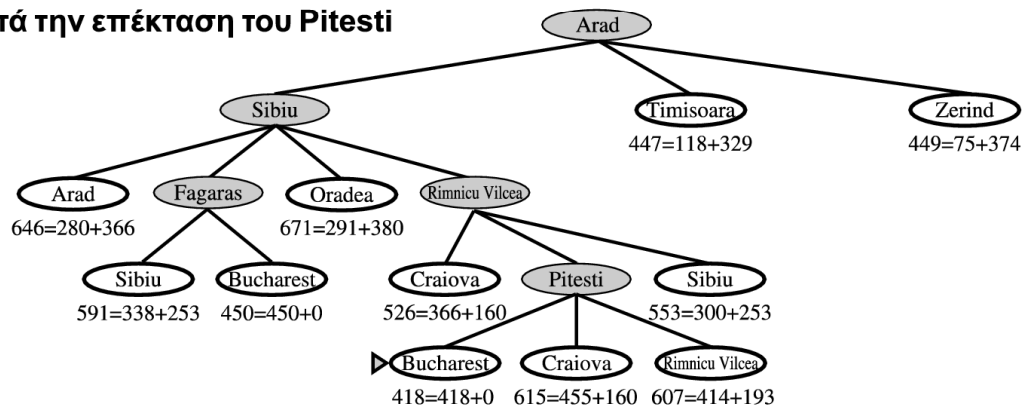

Παράδειγμα Α*

(ε) Μετά την επέκταση του Fagaras

(στ) Μετά την επέκταση του Pitesti

Πληρότητα A^*

- ▶ Είναι πλήρης και στις δύο εκδοχές (tree-search και graph-search)
 - ▶ Προϋπόθεση: Να μην υπάρχουν άπειροι κόμβοι με εκτίμηση κόστους $f(n) \leq C^*$. Αρκεί:
 - ▶ Κόστος βήματος $c > \epsilon$, ϵ θετική σταθερά (όπως UCS)
 - ▶ b πεπερασμένο (όπως UCS, BFS)
 - ▶ Ακόμα και σε κυκλικά μονοπάτια (Tree-search);
 - ▶ Ναι, γιατί κάποια στιγμή μια επανάληψη ενός κύκλου θα γίνει ακριβότερη ($c > \epsilon$)
 - ▶ Όμως: περισσότερος χρόνος

Πληρότητα A^* , βέλτιστη αποδοτικότητα

- ▶ Υπάρχει περίπτωση να επεκτείνει κόμβο με $f(n) > C^*$;
 - ▶ Τότε σίγουρα ο n δεν είναι πάνω στο βέλτιστο μονοπάτι
 - Αν ήταν, δεν μπορεί $f(n) > C^*$ γιατί h παραδεκτή
 - ▶ Άρα υπάρχει βέλτιστο μονοπάτι που δεν περνά από τον n
 - ▶ Έστω n' κόμβος του βέλτιστου μονοπατιού. Θα είναι $f(n') < C^* < f(n)$
 - ▶ Άρα όλοι οι n' θα επεκταθούν πριν από τον n , και θα βρεθεί η λύση χωρίς ποτέ να επεκταθεί ο n !
 - ▶ Οι καταστάσεις που είναι σίγουρα μη-βέλτιστες **κλαδεύονται** (pruned), π.χ. *Timisoara*, *Zerind*, *Oradea*
- ▶ Ο αλγόριθμος είναι **βέλτιστα αποδοτικός** (optimally efficient)
 - ▶ Ο A^* επεκτείνει όλους τους κόμβους με $f(n) \leq C^*$
 - ▶ Δεν υπάρχει άλλος βέλτιστος αλγόριθμος, με την ίδια $h(n)$, που να επεκτείνει λιγότερους κόμβους
 - ▶ Αν επέκτεινε λιγότερους από όσους ισχύει $f(n) \leq C^*$ μπορεί να έχανε τον βέλτιστο

Βελτιστότητα A*

Βελτιστότητα A* Tree-Search

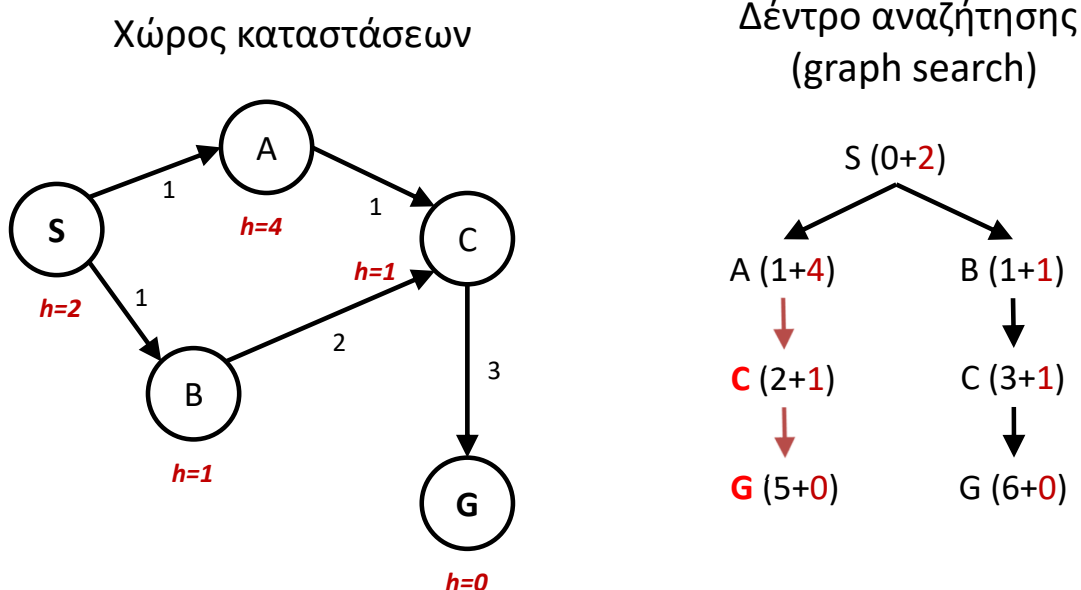
- ▶ Υπάρχει περίπτωση να βρει πρώτα το στόχο από μη-βέλτιστο μονοπάτι;
 - ▶ Εφόσον μη-βέλτιστο $f(G) > C^*$
 - ▶ Δεν θα επιλεγεί ποτέ για επέκταση, ώστε να ελεγχθεί
 - ▶ Οι κόμβοι n' του βέλτιστου μονοπατιού θα έχουν επεκταθεί νωρίτερα, αφού $f(n') < C^*$ (h παραδεκτή, όπως πριν)
 - ▶ Η παραδεκτότητα εγγυάται ότι θα βρούμε το συντομότερο μονοπάτι στο στόχο
Όμως μπορεί να χρειαστεί να ξαναεπισκεφθούμε έναν κόμβο

Βελτιστότητα A* Graph-Search

- ▶ Υπάρχει περίπτωση ένας κόμβος n που επεκτείνεται να μη βρίσκεται στο βέλτιστο μονοπάτι του;
 - ▶ Εφόσον μη-βέλτιστο, θα υπάρχει άλλος κόμβος n' που θα οδηγεί στον n
 - ▶ Όμως $f(n') < f(n)$ (f **συνεπής**, $f(n) = g(n)+h(n) = g(n')+c(n',n)+h(n) > g(n')+h(n') = f(n')$)
 - ▶ Άρα ο n' θα είχε επεκταθεί νωρίτερα
 - ▶ Η συνέπεια εγγυάται επιπλέον ότι όταν ένας κόμβος επιλέγεται για επέκταση, έχουμε βρει το βέλτιστο μονοπάτι του
Δεν χρειάζεται να ξαναεπισκεφθούμε κανέναν άλλο κόμβο

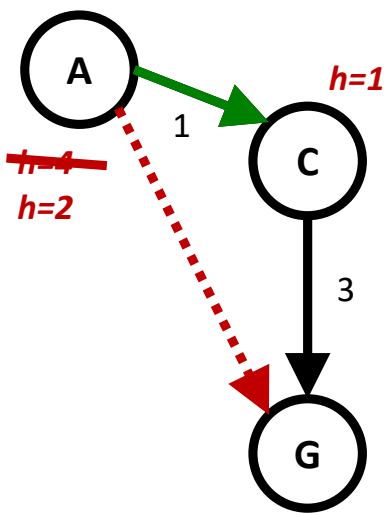
▶ 17

A* Graph-Search: Γιατί χρειάζεται η συνέπεια;

▶ 18

A* Graph-Search: Γιατί χρειάζεται η συνέπεια;

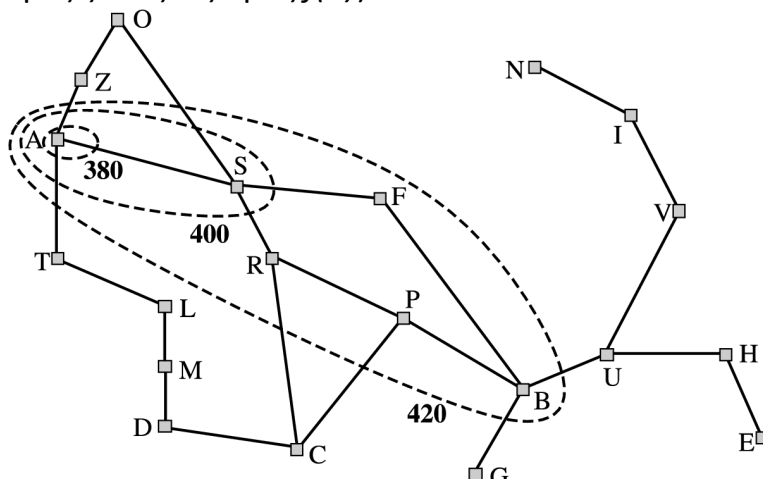

- ▶ h είναι παραδεκτή
 - ▶ Ποτέ δεν υπερεκτιμά το κόστος
- ▶ Αν $h(A) = 4$, η h δεν είναι συνεπής!
 - ▶ $h(A)$ **μεγαλύτερο** από $c(A,C) + h(C) = 1 + 1 = 2$
 - ▶ Προσθέτουμε ακμή ($c(A,C)$) και η εκτίμηση καλυτερεύει!!
- ▶ h συνεπής, αν π.χ. $h(A) = 2$
 - ▶ $h(A) \leq c(A,C) + h(C)$
 - ▶ Ποτέ δεν μειώνεται το εκτ. κόστος f όταν προσθέτουμε ακμές

▶ 19

Ισοϋψείς καμπύλες (contours)

- ▶ Αν η $h(n)$ είναι συνεπής, τότε οι τιμές της $f(n)$ πάνω σε οποιαδήποτε διαδρομή είναι **μη φθίνουσες**.
- ▶ Ο A* σταδιακά ξεκινά από το $f(n)$ της ρίζας και αυξάνει την **ακτίνα αναζήτησης**
- ▶ Οι κόμβοι που βρίσκονται μέσα στην ακτίνα έχουν το ίδιο ή μικρότερο f -κόστος
- ▶ Στον UCS $f(n) = g(n)$: η **ακτίνα ταυτίζεται με την απόσταση από τη ρίζα** (ομόκεντρες ζώνες ως προς την απόσταση)
- ▶ Στον A* η ακτίνα καμπυλώνει προς το βέλτιστο μονοπάτι, όσο πιο ακριβής είναι η $h(n)$ (ομόκεντρες ζώνες ως προς $f(n)$)

▶ 20

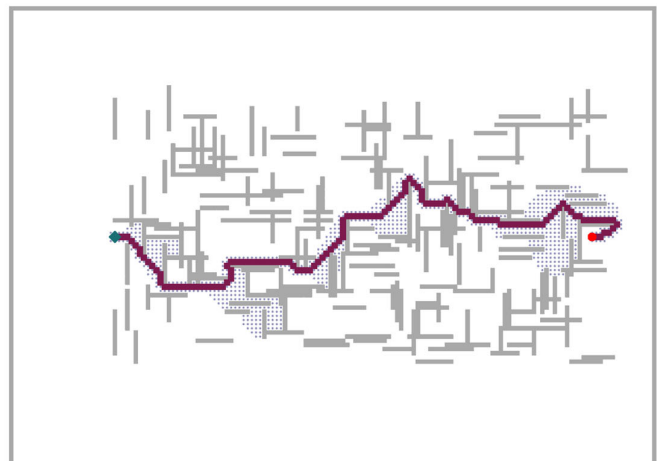
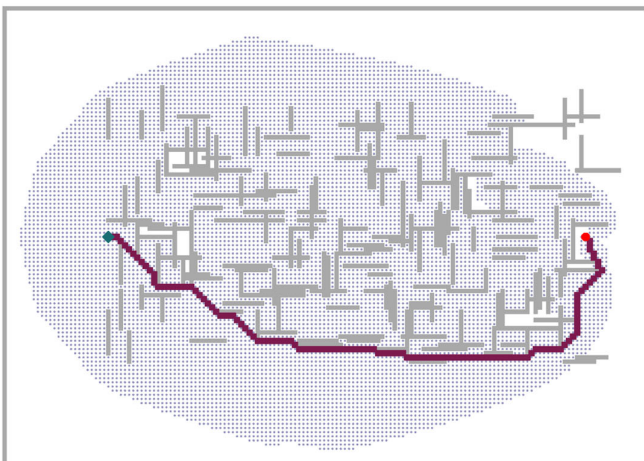
Ιδιότητες A^*

- ▶ Βέλτιστος; Ναι
 - ▶ Η ευρετική $h(n)$ να είναι παραδεκτή
 - ▶ Η ευρετική $h(n)$ να είναι συνεπής (χωρίς επανεξέταση κόμβων)
- ▶ Πλήρης; Ναι
- ▶ Χρόνος; $O(b^d)$ – χειρότερη περίπτωση
 - ▶ d το βάθος της λύσης (όχι αναγκαστικά της ρηχότερης)
 - ▶ Π.χ. η ευρετική δεν είναι καλή ή ίδια για όλους ή $h(n) = 0$ (**UCS**)
 - ▶ Μπορεί όμως και *πολυωνυμική*, λόγω κλαδέματος και μη ύπαρξης κύκλων. Εξαρτάται πολύ από την $h(n)$
- ▶ Χώρος; $O(b^d)$ – όλοι οι κόμβοι στη μνήμη **μειονέκτημα**
 - ▶ Αν Tree-Search; Λιγότερη μνήμη αλλά αύξηση χρόνου
 - ▶ Συχνή επέκταση των ίδιων (επαναλαμβανόμενων) καταστάσεων
 - ▶ Το πρόβλημα μπορεί να γίνει *δυσεπίλυτο* (intractable)
 - ▶ Υπάρχει έντονο *tradeoff* ανάμεσα σε χρόνο/χώρο

▶ 21

Weighted A^*

- ▶ WA^*
 - ▶ $f(n) = g(n) + wh(n)$, $w > 1$
 - ▶ Βέλτιστος;
 - ▶ Χρόνος;

(Δεξιά) 7 φορές λιγότερες καταστάσεις, 5% πιο ακριβή διαδρομή, $w = 2$

▶ 22

A* με όριο μνήμης

- ▶ IDA* (Iterative Deepening A*)
 - ▶ Όπως στην επαναληπτική εκβάθυνση (ID), αλλά κάθε φορά αυξάνουμε το μέγιστο επιτρεπτό $f(n)$, όχι το βάθος, μέχρι να βρεθεί λύση
 - ▶ Θα αποφύγει την επαναληπτική επέκταση των ίδιων καταστάσεων, όμως έχει το overhead των επαναληπτικών εκτελέσεων
 - ▶ Μπορεί να ξανα-δημιουργηθούν υπερβολικά πολλοί κόμβοι
- ▶ SMA* (Simplified Memory-bounded A*)
 - ▶ Κρατά τους κόμβους στη μνήμη (*graph-search*), αλλά μέχρι ένα όριο
 - ▶ Όταν γεμίσει, διαγράφει αυτόν με το μεγαλύτερο $f(n)$ και άρα όλο το υποδένδρο του
 - ▶ Αποθηκεύει την τιμή του $f(n)$ στον γονέα του
 - ▶ Θα ξαναδημιουργήσει το υποδένδρο μόνο όταν τα άλλα μονοπάτια αποδειχθούν χειρότερα
 - ▶ Είναι βέλτιστος και πλήρης, αν το βάθος d της βέλτιστης λύσης χωρά στη μνήμη
 - ▶ Αν όχι, μπορεί να ταλαντώνεται ανάμεσα στα υποδένδρα

▶ 23

Ευριστικές συναρτήσεις για το 8-puzzle

$h_1=8$

$h_2=18$

$h^*=26$

7	2	4
5		6
8	3	1

Αρχική κατάσταση

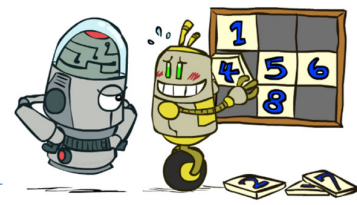
	1	2
3	4	5
6	7	8

Κατάσταση στόχου

- ▶ h_1 = ο αριθμός των πλακιδίων που είναι λάθος (Απόσταση Hamming)
- ▶ h_2 = το άθροισμα των αποστάσεων των πλακιδίων από τις θέσεις προορισμού τους (Απόσταση Manhattan)
- ▶ Παραδεκτές και οι δύο (γιατί;)
- ▶ Η h_2 κυριαρχεί της h_1 . Πάντα $h_2(n) \geq h_1(n)$
 - ▶ Η h_2 θα επεκτείνει λιγότερους κόμβους
 - ▶ Επεκτείνονται όλοι με $f(n) = g(n) + h(n) \leq C^*$
 - ▶ Υπάρχει χώρος για περισσότερους αν $h(n)$ μικρότερο

▶ 24

Ευριστικές και χαλαρωμένα προβλήματα

- ▶ Πώς προκύπτουν οι δύο προηγούμενες συναρτησεις;
- ▶ Είναι **ακριβή κόστη** για χαλαρωμένες εκδοχές του 8-puzzle
 - ▶ h_1 : Επιτρέπεται μετακίνηση σε οποιαδήποτε θέση σε ένα βήμα
 - ▶ h_2 : Επιτρέπεται μετακίνηση σε οποιαδήποτε γειτονική θέση
- ▶ Ο χαλαρωμένος χώρος καταστάσεων είναι υπερ-γράφος του αρχικού
 - ▶ Έχει περισσότερες ακμές/συνδέσεις
 - ▶ Μια βέλτιστη λύση του αρχικού είναι επίσης λύση στο χαλαρωμένο (οι στόχοι είναι ίδιοι)
 - ▶ Αλλά μπορεί να έχει και καλύτερες λόγω νέων συντομότερων μονοπατιών/γεφυρών
 - ▶ **Άρα το κόστος μιας βέλτιστης λύσης του χαλαρωμένου είναι παραδεκτή ευριστική για το αρχικό** (μικρότερο κόστος)
 - ▶ **Και επειδή είναι ακριβές κόστος ικανοποιεί την τριγωνική ανισότητα και άρα είναι και συνεπής**